

Vlaamse Gemeenschapscommissie
Nota voor het College nr. 20152016-0396
25-03-2016

NOTA

Bijdrage van de Vlaamse Gemeenschapscommissie voor het Vlaams Sportinfrastructuurplan

Situering

De Vlaamse Regering werkt via meerdere subsidierondes aan een inhaalbeweging voor sportinfrastructuur. Het verder wegwerken van de achterstand blijft een belangrijk aandachtspunt en hiervoor wil de huidige Vlaamse Regering ook extra financiële middelen vrijmaken. Ze wil deze middelen ook decretaal verankeren.

Sport Vlaanderen (het voormalige Blosa) en het departement CISM kregen de opdracht om een globaal, strategisch infrastructuurplan voor Vlaanderen op te maken. Dit plan zal een visie bevatten voor de komende 5 à 10 jaar en zal dus legislatuuroverschrijdend zijn. Het plan zal ook de basis vormen voor toekomstige Vlaamse subsidies voor sportinfrastructuur.

Een behoeftestudie en een update van de sportinfrastructuurdatbank zijn twee belangrijke pijlers voor de opmaak van dit infrastructuurplan. Sport Vlaanderen en het departement CISM willen enerzijds informatie over de toestand van de sportaccommodaties en anderzijds over de behoeften die zich op korte en middellange termijn (5 à 10 jaar) stellen.

Om de behoeftestudie grondig te kunnen onderbouwen en om rekening te kunnen houden met de visie van de belangrijkste actoren op het vlak van sportinfrastructuur, werd een bevraging georganiseerd bij zowel de gemeente- en de stadsbesturen als bij de sportfederaties. De VGC kreeg de vraag om deze vragenlijst voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in te vullen.

Omdat de Vlaamse Gemeenschapscommissie geen gemeente of stad is, bleek deze vragenlijst voor Brussel moeilijk in te vullen. De bevraging was niet aangepast aan de complexe Brusselse context. In overleg met het kabinet van minister Muylers en Sport Vlaanderen werd afgesproken dat er in het Sportinfrastructuurplan voor Vlaanderen een apart "Brusselhoofdstuk" komt met oog voor:

- de specifieke Brusselse context;
- de noden, de opportuniteiten en de mogelijkheden voor de sportinfrastructuur in Brussel;
- de grote bevolkingstoename in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Brussel heeft officieel meer dan 1,1 miljoen inwoners en volgens cijfers van het Federaal Planbureau zou Brussel tot 2020 een bevolkingstoename kennen van 8.000 tot 16.000 nieuwe inwoners per jaar. Deze bevolkingstoename zet een grote druk op de beschikbare ruimte.

In deze nota worden de contouren van dit aparte Brusselhoofdstuk geschetst.

DEEL 1: Sportinfrastructuur binnen de (specifieke) Brusselse context

1. Bevoegdheden en verantwoordelijkheden in Brussel

Sportinfrastructuur in Brussel is een bevoegdheid van velen. De publieke sportinfrastructuur in Brussel is overwegend in eigendom van de 19 gemeenten.

Naast de gemeenten kunnen ook de Gemeenschappen en de Gemeenschapscommissies optreden als inrichtende overheid van sportinfrastructuur. De "Administration de l'Education Physique et du Sport (ADEPS)" beheert 3 sportcentra in Brussel, Sport Vlaanderen (het vroegere Bloso) geen.

Op het vlak van *subsidiëring* van gemeentelijke sportinfrastructuur zijn zowel het Brussels Hoofdstedelijk Gewest als de Franse en de Vlaamse Gemeenschap bevoegd. De bevoegdheid van het Brussels Gewest is daarbij afgebakend tot de subsidiëring van *gemeentelijke* sportinfrastructuur. De subsidiëring van private en schoolsportinfrastructuur behoort tot de bevoegdheid van de Gemeenschappen.

2. Huidige rol van de Vlaamse Gemeenschap en van de VGC op het vlak van sportinfrastructuur

De Vlaamse Gemeenschap subsidieerde in het verleden geen gemeentelijke sportinfrastructuur in Brussel. Die subsidies waren immers gekoppeld aan een erkenning van gemeenten in het kader van het lokaal sportbeleid. Het gemeentelijk sportbeleid in Brussel is niet monocommunautair georganiseerd. In het licht van de zesde staatshervorming lijkt ons dat, voor de subsidiëring van sportinfrastructuur, een rol voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Subsidies voor sportinfrastructuur in het verleden, vanuit de Vlaamse Gemeenschap en vanuit de Vlaamse Gemeenschapscommissie, waren altijd ad hoc, en gekoppeld aan eigenaarschap:

- ofwel van onderwijsinstellingen (VUB, E. Hiel ...);
- ofwel van Nederlandstalige sportclubs (Ritterklub, Korfbalclub ...);
- ofwel van de VGC zelf: de eigen VGC-sportinfrastructuur (sportvloeren sporthal Koekelberg, sportvloeren gemeenschapscentra De Maalbeek en Ten Weyngaert).

De VGC beschikt over een beperkt aantal sportinfrastructuren (zie deel 4) en probeert daarnaast via partnerschappen in te spelen op de nood aan kwalitatieve sportinfrastructuur. Omdat de VGC zelf amper gronden en terreinen heeft waar sportinfrastructuur kan worden ontwikkeld, speelt zij op andere manieren in op de nood aan meer en betere sportinfrastructuur.

De rol van de VGC vandaag is dus meervoudig:

- *Lokale overheid*: ontwikkelen en inzetten op expertise en terreinkennis, zowel op het vlak van detectie van noden, op bestuurlijk vlak en op logistiek vlak bij het voorbereiden en opmaken van sportinfrastructuurdossiers, planning ...
- *Samenwerkende overheid*: samenwerkingsakkoorden afsluiten met derden (scholen, gemeenschapscentra, sportclubs, andere overheden ...) om de beschikbare sportinfrastructuur maximaal toegankelijk te maken voor haar doelpubliek. Daarnaast investeert de VGC in laagdrempelig sporten in de openbare ruimte. Zo wordt onder andere gewerkt aan de uitrol van nieuwe loopomlopen en fit-o-meters, gespreid over het Brussels Gewest.
- *Inrichtende overheid*: eigen sportinfrastructuur verwerven, aanpassen en beheren

DEEL 2: Inventaris van sportinfrastructuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

1. Kadaster

Om gericht in te spelen op vragen over sportinfrastructuur in Brussel is er nood aan een volledige inventaris van de sportinfrastructuur en het sportaanbod. Al in 2012 werd hiervoor een eerste oefening gemaakt, toen PEPS-Sport in opdracht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en samen met de VGC en de COCOF een Brussels sportkadaster¹ uitwerkte. Deze opdracht werd echter nooit afgewerkt.

Op het vlak van sportinfrastructuur bevat het sportkadaster nuttige gegevens over het (infrastructuur)aanbod in Brussel, ook specifiek per gemeente. Daarbij zitten onder andere een overzicht van de zwembaden, de turnzalen, de officiële sporthallen, de openluchtterreinen en informatie over de toegankelijkheid van de sportinfrastructuur.

Naast informatie over sportinfrastructuur geeft de niet-gefinaliseerde versie van het kadaster voor 2012 wel een overzicht van:

- het aantal sporters aangesloten bij een sportclub (afkomst sporters, leeftijd, aandeel mannen/vrouwen ...);
- het aantal sporters aangesloten bij een sportclub, met een onderverdeling per gemeente;
- het aantal sporters binnen een sportclub in de gemeente waarin ze gedomicilieerd zijn;
- de aangeboden sporten binnen de sportclubs;
- de diversiteit van het sportaanbod per gemeente.

Op dit moment wordt een nieuwe samenwerking voorbereid tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de COCOF, de VGC en, in een latere fase, de 19 Brusselse gemeenten. Doel is om het project rond de gemeenschappelijke sportdatabank opnieuw op te starten. Deze databank moet uitgroeien tot een duurzaam instrument, dat permanent up-to-date gehouden wordt, met zowel beleids- als publieksdoeleinden.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is eindverantwoordelijke voor het project, met de COCOF en de VGC als prioritaire partners. Momenteel wordt gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst. Aandachtspunt voor de VGC is dat er een systeem komt dat ook voor de VGC (en andere partners) efficiënt is, compatibel met VGC-bestanden en subsidieflows, en dat er linken kunnen worden gelegd met onder meer Sportdatabank Vlaanderen.

Bedoeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is om op korte termijn met de partners een akkoord te sluiten en van start te gaan.

¹ Bijlage 1: Cadastre du sport Region de Bruxelles-Capitale - 2012

2. Sportinfrastructuurbeleid) van de VGC

Eigendom

De VGC is eigenaar van 2 omnisporthallen en enkele kleinere sportaccommodaties.

- De sporthallen in Koekelberg (voormalige HUB-site) en Sint-Agatha-Berchem (Kasterlinden): eigendom van de VGC en volledig in eigen beheer. De sporthal in Koekelberg wordt tijdens deze legislatuur nog afgebroken en in het kader van een PPS vervangen door een volledig nieuwe, grotere sporthal.
- Daarnaast beschikt de VGC over een aantal sportaccommodaties in gemeenschapscentra (2 sportzalen en enkele kleinere sport- en dansruimtes). Voor het beheer van die sportzalen werden samenwerkingsovereenkomsten afgesloten met de vzw's gemeenschapscentra (Nekkersdal Laken, De Markten Brussel, Ten Weyngaert Vorst, De Maalbeek Etterbeek).

Beheersovereenkomsten

Daarnaast sluit de VGC met beheerders van sportinfrastructuren samenwerkingsakkoorden af, die het gevolg zijn van de toekenning van een investeringssubsidie voor sportinfrastructuur. In deze samenwerkingsakkoorden worden de prijs, de vrije uren en de voorrang voor het VGC-doelpubliek (onder andere de erkende (sport-)verenigingen en organisaties) opgenomen.

De VGC-sportdienst sloot zo samenwerkingsakkoorden af met:

- (hoge)scholen en universiteiten in het kader van het naschools openstellen van de sportinfrastructuur: Vrije Universiteit Brussel (VUB), Mabo Brussel centrum, Sint-Niklaasinstituut Anderlecht, Koninklijk Atheneum Etterbeek, Go! Atheneum Anderlecht, Koninklijk Atheneum Toverfluit, BSGO De Kleurdoos, Sint-Guido-Instituut Anderlecht. In de zeer nabije toekomst komen er ook samenwerkingsakkoorden met Go! Atheneum Sint-Pieters-Woluwe en Campus Spoor West.
- vzw's, privéondernemingen en sportclubs (vzw Fire Gym, vzw JES Brussel, vzw Royal Olympia Korfbal Anderlecht, vzw Anderlecht Tennis, Ritterklub ...) – gekoppeld aan investeringssubsidies

Voor de sporthal van het Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel neemt de VGC het volledige naschoolse beheer op.

Ontsluiting en ontwikkeling

De VGC-sportdienst probeert daarnaast domeinoverschrijdend samen te werken met andere overheden, sectoren en partners voor de ontsluiting en de ontwikkeling van sportinfrastructuur.

DEEL 3: Prioritaire noden en behoeften

1. Algemene noden

Op basis van het hierboven vermelde kadaster werden onder meer de volgende conclusies getrokken voor de noden op het vlak van sportinfrastructuur:

- De grootste nood zit in het beperkte aantal zwembaden voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Scholen huisvesten het grootste deel van de sportinfrastructuur in Brussel. Deze sportinfrastructuur volgt vaak schoolnormen en heeft dus maar in uitzonderlijke gevallen officiële afmetingen voor competitiesporten. Een optimale bezetting van deze infrastructuur is een uitdaging.
- Gemeenten met een hoger inkomen per inwoner hebben meer sportinfrastructuur en dus ook het grootste sportaanbod en het grootste aantal clubs.

2. Specifieke noden van de Nederlandstalige sportclubs en sportorganisaties

De VGC organiseerde in de periode 2013-2015 een inspraak- en participatietraject om de noden en de tekorten bij de Brusselse sportclubs in kaart te brengen.

Van de 199 sportclubs die door de VGC erkend zijn, nam 39% deel aan de bevraging. Van de deelnemende sportclubs gaf 32% aan dat er nood is aan vernieuwde of bijkomende sportinfrastructuur. De meeste van deze clubs ondervinden moeilijkheden in hun zoektocht naar geschikte accommodatie.

Noden en tekorten

- Verouderde sportinfrastructuur
- Tekort aan reglementaire sporthallen, die zijn overbevraagd in Brussel
- Tekort aan zwemwater
- Nood aan bijkomende kunstgrasvelden voor diverse buitensporten
- Nood aan bijkomende atletiekvoorzieningen
- Tekort aan tennisvelden (zowel overdekt als in openlucht) voor de organisatie van stages/lessen
- Tekort aan specifieke gymzalen
- Tekort aan schaatsbaan,
- Tekort aan rugbyveld
- Tekort aan infrastructuur voor verticale sporten en klimtechnieken voor opleidings- en tewerkstellingstrajecten (bijvoorbeeld industriële hoogtewerken)
- Nood aan boksinfrastructuur, gegroeid vanuit jeugdwerkingen in kansarme wijken, maar met een sociaal gemengd publiek
- Een circusschool voor kinderen vanaf 4 jaar, geschikt voor alle disciplines (cfr. hoogte)

3. Nood aan zwembaden

Brussel telt 30 zwembaden, waarvan 15 publieke (gemeentelijk), 10 private (commercieel, waarvan 3 in een hotel) en 5 gekoppeld aan scholen. Een aantal van deze publieke zwembaden zijn voor langere periodes gesloten voor renovatie (Laken, Sint-Joost en binnenkort ook het zwembad van Schaarbeek).

In de zwembadenquête (*response rate* van 65%, vooral basisscholen) die de VGC in 2014 uitvoerde bij de Nederlandstalige scholen, geeft 50% van de basisscholen en 36% van de secundaire scholen aan dat de eindtermen op het vlak van schoolzwemmen niet gehaald worden.

In Brussel beschikken 2 scholen over een eigen zwembad: het Sint-Pieterscollege in Jette en het Jan Van Ruusbroeckcollege in Laken. Beide zwembaden zijn verouderd, zijn toe aan renovatie en worden zowel tijdens schooluren als naschools vrij intensief gebruikt.

- Naast de Brusselse scholen hebben ook zwemclubs en andere erkende organisaties nood aan bijkomend zwembad voor instructiezwemmen, competitiezwemmen, recreatief zwemmen, reddend zwemmen, zwemaerobics ...
- Er is ook nood aan bijkomend zwembad voor het aanbod voor senioren en personen met een fysieke beperking, net als voor een parallel aanbod voor gezinnen, individuele zwemmers en zwemmers in informele verbanden (vrienden ...).
- Er is in Brussel geen openluchtzwembad.

4. Nood aan reglementaire sporthallen

Brussel heeft nood aan moderne sporthallen met officiële afmetingen voor zaalsporten (basketbal, volleybal, zaalvoetbal ...). De beschikbare reglementaire sporthallen zijn altijd overbevolgd. Bovendien blijkt dat niet-reglementaire turnzalen onderbenut zijn voor recreatief gebruik. Een shift van recreatieve gebruikers van reglementaire zalen naar niet-reglementaire zalen zou de druk op reglementaire sporthallen kunnen verminderen. Het kadaster moet daar een goede inventaris voor leveren.

5. Nood aan een topsportinfrastructuur

Voor sportbeoefening op hoog niveau ontbreekt in Brussel een topsportinfrastructuur met onder andere een professionele gymnastiekhal, volley- en basketinfrastructuur ... en de nodige trainingsfaciliteiten voor atletiek.

DEEL 4: Toekomstige rol van de Vlaamse Gemeenschap (en de VGC) bij invulling van die noden

Veel van de algemene noden moeten worden ingevuld door een langetermijnplanning van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeenten. We zoomen hier in op die engagementen die de Vlaamse Gemeenschap in haar beleidsplan kan opnemen om een historische onder-investering weg te werken. Wij zien die beleidslijnen op verschillende niveaus.

4.1. Structurele maatregelen

4.1.1. Interne afstemming van investeringsbudgetten voor scholen en sport

De huidige capaciteitsuitbreiding van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel biedt opportuniteiten om extra sportinfrastructuur bij te bouwen. Om te komen tot een volwaardige sportzaal (waar bijvoorbeeld ook competities kunnen worden gehouden buiten de schooluren) zijn de huidige subsidieerbare maximumafmetingen in de onderwijsregelgeving ontoereikend. Dat vraagt een aanpassing van de fysieke normen voor scholenbouw voor (centrum)steden en gemeenten met een meetbaar tekort aan reglementaire binnensportinfrastructuur, en een cofinanciering van het verschil door het beleidsdomein Sport. Het zou op die manier mogelijk moeten zijn om over 10 jaar 3 extra reglementaire sporthallen te realiseren, onder meer op de COOVI-campus in Anderlecht.

Om de eindtermen op het vlak van zwemmen te behalen, kan de Vlaamse overheid de komende 10 jaar 3 functionele instructiezwembaden (voor schoolzwemmen en clubzwemmen) financieren op schoolcampussen. Dat zou complementair met de Brusselse Regering kunnen, die moet instaan voor voldoende en voldoende toegankelijk (publiek) zwemwater. Wij denken hier opnieuw aan de COOVI-campus in Anderlecht, maar ook aan Emanuel Hiel in Evere.

4.1.2. Bijzondere dotatie voor lokale sportinfrastructuur

Rekening houdend met de Brusselnorm (die streeft naar investeringen voor 30% van de Brusselse bevolking) en de Brusseltoets (de opeenvolgende regelgevende kaders op het vlak van de subsidiëring van sportinfrastructuur toonden aan hoe moeilijk die regels toepasbaar of uitvoerbaar zijn in Brussel), heeft de Vlaamse Gemeenschap niet alleen op dit moment een historische investeringsachterstand op het vlak van sport, maar die achterstand dreigt bij komende subsidierondes ook nog te groeien. Wij stellen daarom voor om een vaste jaarlijkse dotatie *met het oogmerk* "investeren in sportinfrastructuur" toe te voegen aan de dotatie voor de VGC.

4.1.3. Partner in opmaak en beheer van een databank sportinfrastructuur en sportaanbod voor de Brusselaars

De Vlaamse Gemeenschap sluit zich aan als partner bij het opmaken van het Brussels sportinfrastructuurkadaster. Vanuit de behoeften en de mobiliteit van de Brusselse sporters is de actieradius voor een dergelijk kadaster immers ruimer dan de grenzen van het Brussels Gewest. Nogal wat Brusselaars turnen, zwemmen of voetballen in de rand rond Brussel. Voor hen is een infrastructuurkadaster én –beleid op de schaal van het BGG (Brussels grootstedelijk gebied) nodig. Wij willen voor al wie in Brussel woont en in het Nederlands wil sporten, ook de mogelijkheden in de rand rond Brussel mee in kaart brengen én stimuleren.

4.2. Concrete projecten voor deze legislatuur

4.2.1. Een polyvalente sportinfrastructuur op de COOVI-campus

De Vlaamse Gemeenschapscommissie beschikt over terreinen op de COOVI-campus in Anderlecht. Daar is een groot potentieel en een grote vraag naar sporten in een Nederlandstalige omgeving: op de campus zelf zijn er de secundaire school en het CVO van het Gemeenschapsonderwijs, en in de ruimere omgeving liggen een groot aantal andere scholen. De site is vlot bereikbaar met zowel het openbaar vervoer als 's avonds met de wagen, waardoor het een potentieel bereik

heeft van verschillende gemeenten binnen Brussel en in de Vlaamse Rand. De VGC wil hier met de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap een polyvalente sportinfrastructuur uitbouwen. Overdag kunnen Nederlandstalige scholen er gebruik van maken, 's avonds Nederlandstalige clubs en de eigen sportdienst.

We stellen de volgende werkwijze voor:

- De VGC stelt een grond ter beschikking en stelt met de diverse gebruikers en doelgroepen een programma van eisen op.
- De VGC doet een oproep naar promotoren voor een PPS.
- Met de Vlaamse Gemeenschap wordt een financieringsvoorstel uitgewerkt.
- De VGC staat in voor het beheer van de infrastructuur.

4.2.2. Uitrol van een eigen Sport Vlaanderen-sportinfrastructuur

De Vlaamse Regering wil, volgens het Vlaamse bestuursakkoord, onderzoeken of er in Brussel een eigen Sport Vlaanderen-domein kan worden uitgebouwd. De VGC wil dit project mee vormgeven en op korte termijn uitbouwen. Het is daarbij onze ambitie om een multifunctioneel sportcomplex te realiseren dat door zijn veelzijdigheid en schaal een uithangbord kan zijn voor Sport Vlaanderen, en een ontmoetingsplek voor Nederlandstalige Brusselaars, pendelaars en al wie aansluiting wil zoeken bij die Nederlandstalige gemeenschap in Brussel.

We stellen de volgende werkwijze voor:

- a. De Vlaamse Gemeenschapscommissie zoekt (partners voor) een geschikte locatie.
- b. De Vlaamse Gemeenschap en de VGC stellen samen een programma van eisen op.
- c. Het bouwproject wordt gerealiseerd via een promotieopdracht, aangestuurd door een gemeenschappelijke stuurgroep.
- d. De Vlaamse Gemeenschap staat in voor de beschikbaarheidsvergoeding.
- e. Sport Vlaanderen en de sportdienst van de VGC stellen samen een beheersplan op.

Voorstel van beslissing:

Het College maakt deze nota over als kader voor het Brusselhoofdstuk in het Vlaams Sportinfrastructuurplan.

Algemene directie Cultuur, Jeugd en Sport

Dirk BROEKAERT
Algemeen directeur
25 maart 2016

Financieel visum

- geen visum nodig
- geen opmerkingen
- opmerkingen

Hoofd van de financiële dienst

Thierry DELRUE
Directeur